

„...ÉRTHETETLEN JELEKET
HAGYOK A HOMOKON.”
Jász Attila: *Szárnyas csiga. Átiratok.*
Myth&Co

Jász Attila költészetét régóta figyelem. Jó néhány könyvét ismerem, itt vannak a polcon, s közülük némelyikben ott virítanak a szerző dedikációi is. Ez a költészet a kezdetektől karakteres, mással össze nem téveszthető hangon szólal meg. Száz közül is megismerem Jász Attila verseit, és ez azért már valami, ismerjük el. Elég kevés olyan költőt tudnék felsorolni, akinek igazán markáns, senki mással össze nem téveszthető hangja van. De ez még csak hagyján. Sokkal fontosabb ugyanis, hogy miről is beszél ez a költő. Az elejétől fogva ugyanazt mondja, zárhatnánk rövide a kérdést. És tényleg ugyanazt mondja. Bár azt, hogy mi ez az ugyanaz, nehéz lenne pontosan körülírni. Mindenestre van bennem egy lenyomat Jász Attila költészetéről, egy alaphang, ami csak az övé, senki másé. Ez az alaphang talán inkább mégis egy kép, mint hang. Egy olyan kép, amelyen egyszerre sok minden látható, az egész mégsem tűnik kaotikusnak. Ezen a képen látni a tengert, az Adriát gömbölyűre csiszolt kavicsaival, látni madarakat, indián sátrakat bükkfák között, egy tó nyugodt tükkrét, nők elmosódó arcát, kutyákat, egy pohár bort a kerti asztalon. Mindez egyszerre van jelen a képen, egymásra csúszva, mégis tiszta körvonalakkal. Ennek a költészetnek ez a lenyomata bennem, ez a sűrűn rétegzett, mégis éteri kép.

Jász Attila legutóbbi kötetének már a címlapja is ezt a fentebb körvonalazott képet erősíti. Vízpart, hullámok, a homokon faágak hevernek. Ismerős kép. Ha ránézek, elég sok képet hív elő bennem a látvány. Ezen a képen keresztül léphet be az olvasó ennek a könyvnek a terébe, amely tér most mintha egy kissé mégis változott volna a korábbihoz képest. Az alaptónus mintha kicsit sötétebb lenne, a tétek mintha kicsit súlyosabbak lennének a korábbiaknál. A versekből kiolvasható személyes élettörténet csak megerősíti ezt a benyomásunkat. Itt egy olyan férfi beszél, aki elvesztett valamit. De ennek az elvesztésnek még sincs tragikus vagy elégikus felhangja, inkább arról van szó, hogy a versek elbeszélője azt a távolságot keresi, ahonnan majdhogynem személytelenül képes rálátni mindarra, amin az utóbbi években keresztülment. A lehetőség ott van a valóságban — olvassuk a *helyet cserél* című versben, és ezekben a versekben tényleg ennek a lehetőségnek a keresése a központi elem, megkeresni a

valóságnak azt a pontját, ahonnan nézve egyszer csak minden világosan és tisztán láthatóvá válik. De hogy lehet elérni eddig a pontig, hogyan ragadható meg a lehetőség. Az alapállás, ahogy az a *ne tekintsd* című versben is olvasható: ne tulajdoníts túlzott jelentőséget magadnak. A versek tétje komoly. Aki itt beszél, életének alapvető problémájával birkózik. Ez a probléma végső soron nem személyes jellegű. Bárki, aki egy kicsit is komolyan veszi azt, hogy az élet mindennek előtt szellemi feladat, eljut ide, erre a pontra. A jég *alatti szürke* című versben csak álom a jégpáncél fölötti illatokkal, színekkel teljes világ. Elérhetetlen. Amire ébredünk, a szürke, a néma, a hideg világ. De ennek ellenére tudunk arról, hogy van, hogy létezik egy másik, csak az utat nem találjuk hozzá.

Ezek a versek a kiút keresésének emlékezetes dokumentumai. Jász Attila versvilágában hangsúlyosan jelen van az, amit némiképp leegyszerűsítve „keletinek” nevezhetünk. Az én visszavonása, a világot elfogultságok nélkül vizsgáló tekintet olyan szemléletre utal, amely feltételez valamit a látvány mögött, vágyik arra, hogy egyszer átléphessen a kép túlsó oldalára. Jász Attila metafizikus költő, mondhatnánk, amiről ír, az sosem egészen „itt” van, verseiben átjárhatóvá lesz a földi és az égi világ. Mint a *fészeklakó* című vers anygalian emberi lényre, aki repülő szerkezete segítségével viszi az imént meghalt öregember lelkét a nap felé. A *párhuzamos sínek* ezzel zárul: sosem találkozunk önmagunkkal. Egész életünket úgy éljük le, hogy soha egyetlen pillanatra nem legyen fel a fátyol, ami mögött a valóságos lényünk rejtőzik. Amiből egyenesen következik, hogy végül is valaki más életét éljük egész életünkben. Csak ritka, kegyelmi pillanatokban tűnhet úgy, mintha képesek lennénk bepillantani a fátyol mögé.

Jász Attila legújabb verseskötete a kortárs magyar költészet fontos darabja. Nagyon kevés mai magyar költő bír ilyen „metafizikai” érzékenységgel. Olyan érzékenység az övé, amely bizonyos pontokon talán a Vasadi Péterével rokon, egészében tekintve azonban mégis társtalan, magában álló költészet ez. Ami egyáltalán nem baj, sőt. Jómagam azért is szeretem Jász Attila verseit, mert őt olvasva mindig az az érzésem, hogy olyan nagy baj mégsem lehet az irodalommal, ha vannak, akik ilyen irányból képesek közelíteni hozzá, akik még merészlik komolyan venni mindazt, amiről a világ manapság mintha megfedkezett volna. Sosem lesz népszerű, ünnepelet líra az övé. Azon kevesek, akik viszont számon tartják, komolyan is veszik ezt a költészetet.

És akkor még nem beszéltem a kötetet záró *névtelenül* című versről, aminél jobb verset az utóbbi években nem nagyon olvastam. Ez a végsőig leegyszerűsített, egyszerű szöveg valójában inkább már ima, egy sokat megélt, sokat látott középkori férfi fohásza az Istenhez: „egyedül és névtelenül halok majd meg, / mindig csak ezt tudjam, csak mindig tudjam ezt, / kérlek, uram, csak addig, csak addig éljek”. Ehhez már végképp nincs mit hozzátenni. Itt sűrítve van mindaz, ami az emberi élet célja és feladata, és ami már jóval túlmutat az irodalom határain. Jász Attila könyve elkíséri az olvasót eddig a határig, de ott sem hagyja magára. Segít. Erre pedig csak kevesen képesek. (*Új Forrás Könyvek*, Tata, 2014)

GYÖRFFY ÁKOS

PETER NEUNER — PAUL M. ZULEHNER:
JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD
Gyakorlati egyháztan

A 20. század egyik legjelentősebb zsinati teológusát, Karl Rahnert joggal tartják számon a dogmatika szaktekintélyeként. De már a II. Vatikáni zsinaton sem csak a *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció megformálásában való részvétellel járult hozzá az egyházzal való gondolkodás megújításához, hanem ugyanennyire fontosnak tartotta a törődést az egyház gyakorlati, cselekvő dimenziójával, aminek legalapvetőbben a *Gaudium et spes* dokumentum adott újszerű keretet. S miközben a későbbiekben is dogmatikát tanított, a pasztorális iránti elkötelezettsége számos aktivitásban és műben megnyilatkozott — gondoljunk csak a *Handbuch der Pastoraltheologie* kötetekre vagy a *Sendung und Gnade* írásaira.

Tanítványa (és egy műben szerzőtársa), Paul Zulehner voltaképpen az ő megközelítését folytatja, amikor pasztorálteológusként — Peter Neuner dogmatikaprofesszorral közösen — az egyházi közösség életének gyakorlati kérdéseit és a rendszeres teológia egyházteni ágát egyszerre tárgyaló könyvet jelentet meg *Jöjjön el a te országod. Gyakorlati egyháztan* címmel. Az elmélet és a gyakorlat egyszerre szem előtt tartása — ami a *Gaudium et spes* nyomán fejlődésnek induló és önálló tudományággá váló pasztorálteológiának, az *egyházi cselekvés teológiájának* sajátos nézőpontja — nemcsak a könyvnek, de jól láthatóan magának a szerzőpáros munkásságának is alappillére.

A mű azonban nem csak e tekintetben törekszik egymástól különböző valóságok harmonizálására. Alapját azok az előadások képezik, melyeket Neuner és Zulehner éveken át Pekingben tartottak seminaristáknak és papoknak. Nem

meglepő tehát, hogy több alkalommal találkozzunk a könyvben az egyház szándékainak a kínai helyzettel való összevetésére tett kísérlettel. De ugyanígy tetten érhető a műben az az érdeklődés, sőt szembetűnő preferencia is, amit az elmúlt évtizedek során a német teológia a harmadik világ, különösen Latin-Amerika problémái iránt tanúsít. Zulehner professzornak Bécsben számos tanítványa volt a szomszédos közép-európai országokból — így Magyarországról is —, és az e kapcsolatok által szerzett tapasztalatokra való reflektálás szándéka szintén visszatükröződik a szövegben. Zulehner szociológiai érdeklődésével összhangban áll, de így is figyelemre méltó, hogy milyen hangsúlyosan jelenik meg a könyvben világi diszciplínák, például a szervezettudomány vagy a konfliktuselmélet eredményeinek figyelembevétele. Még inkább szokatlan, de annál izgalmasabb, hogy a szerzők tudatosan törekszenek a teológia fogalmi megközelítését időnként a képek általi megértés akadémiai közegben jóval kevésbé bevett módszerével kiegészíteni.

A könyv három fő részből áll. *Egyház az üdv-történetben* cím alatt az „ősüdvösség” és „ősűn” fő kategóriák mentén elrendezve Istennek a teremtésről és benne az emberről alkotott üdvösségtervét, valamint az erről való egyházi gondolkodás különböző modelljeit (pesszimista és optimista üdvösségszemlélet, exkluzív, inkluzív és pluralista egyházkép) vizsgálják a szerzők. Ezt követi a leginkább részletező elméleti szakasz *Az egyház mint Isten népe — állandók és változók* címmel, melyben az egyházra vonatkoztatott újszövetségi fogalmak áttekintése után az egyházszemlélet történetének áttekintését olvashatjuk a Hiszekegy ide vonatkozó kijelentéseinek, a II. Vatikáni zsinat által alkalmazott megfogalmazásoknak, majd az egyházban jelenlévő hivataloknak és rendeknek szerkezeti vázára felfűzve. De ebben a szakaszban is folyamatos az elméleti megfogalmazások tükröztetése a múltbeli és jelenkori egyházi valóságokra, előbbiek és utóbbiak hatékonyságát, fejlődését és üzenetátadó erejét mérlegelve. A gyakorlati szemléletmód igazi kibontakozását mégis a harmadik fő részben éri el, mely az *Egyházépítés (ekkleziogenezis)* címet viseli. Ennek a szakasznak tagolását a zsinati egyháztan néhány kulcsfogalma — az *idők jelei*, a kortárs kultúrával folytatott *párbeszéd* és a *közösség* — jellemzi. A modern pasztorálteológiai trendet követve az utolsó szakaszban nemcsak elemzést, hanem egy gyakorlatias modellt, sőt egyfajta felhívást is kapunk helyi egyházi közösségek megújítására, középpontjában a *vízió* szükségességének hangsúlyozásával.

Nem tűnnek véletlennek a könyv magyar kiadása megszületésének jellemzői sem. A művet a Zulehner pasztorálteológiai iskolájához tarto-